UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Ars

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

... turgeſcat.
... ſuſpenſa hædera nihil eſt opus.
... Virtus non eget alienis præconiis. Præclara per ſe pla-
... ſolerant exoticam commendationem.
... ψελλίζειν.
... ioco dicebantur glorioſi, faſtuq; preturgidi. Suidas
... ſumptum a moribus Pſelli cuiuſpiam, qui cum re eſſet per-
... tamen affectabat haberi diues.
... Oromedonte. Theocrit. in Thal.
... τέκτων μέγ' ἀπέχθεται ὅστις ἐρευνῇ
... κορυφᾷ τελέσαι δόμον ὠρομέδοντος.
... magnopere faber eſt inuiſus, in altum
... ſtruit, a dnitens ſuperare iugum Oromedontis.
... prouerbialis eſt, deterrens ab inſolentia, ne quis ſe præ-
... quibus cum nullo pacto eſt conferendus.
... in muſtaceis quærere.
... ex friuolis negotiis captare famam haud præclaram, neq;
... magnificam.
... per plateas. Συβαρίζεται διὰ πλατείας.
... faſtuoſius ingredientes per viam, ſeſeq; velut oſtentan-
... ſumptum a faſtu, luxuq; Sybaritarum. Suid.
... pleni. ... ἀνάμεστοι.
... ac ſtultos olim dicebatur, aut obſoletis, aut iam deſi-
... Ariſtophanes.
... Academia venis. ἀκαδημίηθεν ἥκεις.
... compoſito ceu docto. Quanquam & per ironiam tor-
... faſtuoſum & vultu tetrico philoſophum agentem.
... Ionium. Βαδίζειν ἠρέμα ἐμπεπλεγμένον.
... apparet in faſtuoſum ac lentum quorundam inceſſum.
... als ſolte, u zum Opffer gehen.
... digito attingere.
... , qui ſupra mortalium conditionem à Diis proximi eſſe
... illi, iu Cœlo eſſe.
... hium. τὸ Διὸς σάνδαλον.
... dicebatur in eum, qui magni quippiam videri vel-
... Principis alicuius familiaritatem.
... ſubligaculo indutus, omnibus id oſtentat.
... qui propter inſolentiam, etiã ineptiſsimis rebus effertur.
... Maximus. κομπὸς Μάξιμος.
... dicebatur, qui ſibi plus ſatis arrogaſſet in ſapientia. Dio.
... Argiuum clypeum abſtulerit, ita gloriatur. ὡς τὴν ἐν
... καθελὼν, σεμνύνεται Zenod.
... & magnificentius ſeſe gerentes dicebatur.
... incolumis redeat.
... prouerbij ſpeciem, quod eſt apud Theocritũ in Hodæporis.
... λέγεις, καὶ τὸν ξεῖνον εἰς πόλιν αὖθις
...
... ſi quid dicis & hoſpes vt vnde profectus,
... redeat, permittito.
... dicimus, iis qui verbis & conuitiis ferociunt: Eia ſine
... viuere. Ey lieber laß jhn leben.
... ex cloaca facere.
... hominem de nihili laudibus magnificis attollunt, dicun-
... ex cloaca facere. Tullianum eſt.
... in ſuo ſterquilinio multum poteſt.
... timidiores ſumus omnes, in ſuo quiſq; regno ferocior eſt
... Es iſt ein wackerer Han auff ſeinem Miſt.
... iſtas. *Iuuenal.*
... latum ab auibus criſtatis in quibus criſtæ erectiores, ala-
... atq; animorum indicia ſunt.
... ſupercilium. Ponere ſupercilium.
... Supercilia, inquit, homini & pariter & alterne mobilia,
... pars animi: his negamus, his annuimus: hac maxime indi-
... Superbia alibi conceptaculum, ſed hic ſedem habet, in
... ſcitur, hic ſubit, hic pendet.
... cornua.
... quod eſt, animo efferri. Translatum à pecoribus quæ corni-
... tur. Ouid.
Tunc pauper cornua ſumit.
... rogantia non ferenda.
... qui intoleranda ſunt arrogantia, non inſcite torquebitur
... Odiſſ. ab Eumæo dictum in procos.
Τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἥκει. Id eſt,
... animus ferox contingit Olympum.
... pede metire. *Horat.*
... adagium, ne quis ſe dilatet vltra conditionem ſuam, ne-
... ex aſſentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortu-
... verum propriis ac veris dotibus animiq; virtutibus æſti-
... peram ſapere. ὑπὲρ τὴν πήραν φρονεῖν. Lucian.
... vel in pauperem, vel in philoſophum, ſed præcipue in
... quem Ieſus vetat cogitare de craſtino.
... Videberis, me videns, plane Martem videre, βλέπει γὰρ ἀντικρὺς
... Ariſt.
... qui ſe ſtrenue pollicebantur opitulatores, ac Martem quẽ-
... turos.

¶ EXEMPLA SACRA.

Arrogantia vitanda, *Roman.* 12.16. Exempla: Cain, *Geneſ.* 4.9. Simeon *Geneſ.* 34 30. Pharao, *Exod.* 5. 2. & 15.9. Goliat. 1. *Sam.* 17. 8. Roboam. 2. *Paral.* 10.14. Nabuchodonoſor, *Daniel.* 3.14. Iudæi, *Ioh.* 18.30. Pilatus, 19.10. ſummus Sacerdos, *Act.* 5.28. Herodes, 12.23. Antichriſtus, 2. *Theſſ.* 2.4.

¶ HISTORICA PROFANA EXEMPLA.

Ageſilaus, vt ipſe ſingulari modeſtia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus quum deſperatæ quædam curationes ipſi feliciter ceſſiſſent, populari adulatione dictus eſt Iupiter. Hoc cognomento vir arrogantis ingenii delectatus, inſolentius vſus eſt eo titulo. Tandem quum & Ageſilao ſcriberet, nec veritus eſſet hac vti ſalutatione, Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem: rex eo offenſus procœmio, præterea nihil dignatus eſt legere, ſed reſcripſit in hunc modum, Rex Ageſilaus Menecrati ὑγιαίνειν, id eſt, bene valere, ac ſi dixiſſet, ſanam mentem tibi precor χαίρειν Græci dicunt, quibus bene precantur, ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, fere in malum ſonat, quo ſignificamus abeſſe ſanitatem mentis.

Archidamus Ageſilai f. poſt conflictum apud Chæroneam cum à Philippo rege Macedonum literas accepiſſet acerbius ſcriptas, hũc in modum reſcripſit: Si metiaris vmbram tuam, haudquaquam reperies illam factam maiorem quam erat ante victoriam. Grauiter admonens, non eſſe prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, quum ipſe ſit nihilo maior. Æquum autem eſt, vt homo ſe ſuis & propriis bonis metiatur potius quam externis, quæ fortuna cum libet dat, cum viſum eſt eripit. *Plut. in Lacon.*

Lacedæmonis adeo fuit inuiſa arrogantia ſiue iactatio ſui, vt Cteſiphontem, virum alioqui facundum ac diſertum, qui ſe prædicaret de re quauis vel totum diem poſſe dicere, apud ſe viuere paſſi non ſint. Quod boni oratoris eſſe dicerent: Habere ſermonem rebus parem, vt nec breuior ſit in dicendo, quam res poſtulet, nec prolixior.

Cicero cum ciuitatem Romanam coniuratis ſublatis à crimine perduellionis, ſiue coniurationis liberaſſet, eique pro iis beneficiis in Rempublicam decreti eſſent honores, ſibi iſtis honoribus iplacuit, ſeſeque admiratus eſt, vt multorum amor, in quo propter beneficia eſſet, in odium erga Ciceronem conuerteretur. *Author Plut. in Cic.*

¶ APOLOGI.

Talpa & Mus.

Cæcum quidem eſſe animal talpam, videtur minime incertum eſſe, ſed habet tamen quiddam oculorum ſimile, vel etiam oculos fortaſſe, quibus tenuiſſima membrana prætenditur. Huius generis vnum gloriatum de oculorum pulchritudine contra murem accepimus. Cui mus reſpondiſſe fertur: ô bellos oculos qui nihil aſpiciant.

Repræhendit fabula arrogantiam & inanes oſtentationes *Ioach. Cam. lib. Fab. p.* 221.

Mulus & Lupus.

Deuoraturus mulum lupus, quis vocaris tui? inquit. Egone, inquit mulus. Ita aio, inquit lupus, At enim, inquit mulus, neſcio, nam oppido puſillus parentes amiſi meos: audiſſe tamen quaſi per nebulam memini, de matre, inſculptum nomen meum eſſe in poſterioris pedis dextri vngula. Si videtur igitur leges, & ad lupum poſteriores pedes conuertit. Cui quaſi inſpecturo ſcripturam nominis, ictu vehemente caput affligit, & effracto vngulam illiſit in oſſa cerebro. Ille humi ſternitur, at vulpes, quæ omnia fieri cognouerat, irridet iacentem, ac: Heus tu literate, iſtic nunc ludum aperies ſcilicet, inquit, & mulorum nomina recognoſces.

Narratur fabula contra arrogantiam indoctorum, *Ioach. Camer. lib. Fab. p.* 200.

Lupus Piſcis.

Lupus piſcis robore & magnitudine eximia præditus, fluuii cuiuſdam imperium tenebat. Hunc ſuperbia & faſtidium præſentis fortunæ ad cupiditatem extulit regni marini. De oſtio igitur fluminis in pelagus enatat, atque ibi Delphino regnatori occurrens, cum & forma & mole inſueta terreretur, adoriente etiam hunc hoſtiliter Delphino, fuga ſe in amnem ſuum recepit, neque poſtea vnquam extra oſtium excurrere auſus.

Hoc fabula docet, ne quis ſibi neminem parem reperiri arroganti opinione perſuadeat, ac potius vt cogitet, id quod teutonico prouerbio fertur, etiam trans riuum homines inueniri. *Ioach. Cam. lib. Fab. p.* 255.

Vide ſuperbia.

Ars.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOL.

ARs, Græce τέχνη, ης, ἡ, & τεχνικὸς, ῦ, ὁ, artificioſus dicitur, & eſt principium agendi in alio. *ſecundum Ariſt. l.* 12. *Metaph.*

Ars eſt habitus quidam faciendi cum vera ratione *ſecundum Ariſt.l.6.Ethic.*

Ars eſt recta ratio factibilium, & habitus operatiuus. *ſecundum B.Thom prima Secun q.37. art.3.*

Ars eſt operis ratio; omni adiuncta materia. Differt autem ars ab experientia: *ſecundum Ariſt.lib.1. Methaphyſices:* quod Ars eſt vniuerſalium: Experientia vero ſingularium.

Ars eſt rei cuiuſcunque ſcientia, vſu, vel traditione, vel ratione percepta, tendens ad vſum aliquem vitæ neceſſarium. *ſecund. Diomed.*

Ars eſt poteſtas, viam, id eſt, ordinem efficiens, vt Cleanthes voluit *ſecundum Fabium l.2.*

Ars dicitur, quod artis præceptis & regulis cuncta concludat, vel ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, id eſt à virtute. Quare veteres artem pro virtute appellarunt *ſecund. Diomedem.*

Ars Hebr. *Melachah*, à verbo *Lachad.* comprehendit, apprehendit, aſſequutus eſt: nempe artem quam profitetur. *Il à apris ſon meſtier.* Hinc per apocopen, λήχω, id eſt, conſequor, capio; & λαγχάνω, conſequor, nanciſcor, capio.

¶ Sententiae Poeticae.

Ouid. 6. Met.

Non illa loco, neque origine gentis
Clara, ſed arte fuit.

Ibidem.

Lydias tamen illa per vrbes
Quæſierat ſtudio nomen memorabile, quamuis
Orta domo parua, paruis habitabat Hypæis.

Ouid.1.Pont.7.

Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura eſt,
Pectora molleſcunt, aſperitasq́ fugit.

Idem 2. Ponto.

Artibus ingenuis quæſita eſt gloria multis.

Ouid.1.Art.

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus,
Non tantum trepidos vt tueare reos.

Idem. 2. Art.

Nec leuis ingenuas pectus coluiſſe per artes
Cura ſit, & linguas edidiciſſe duas.

Ouid.1. Art.

Arte citæ veloq́ rates, remoq́ reguntur,
Arte leuis currus, arte regendus amor, &c.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,
Frenaq́ magnanimi dente teruntur equi.

Ouid.Philom.

Pſittacus humanas depromit voce querelas,
Atq́ ſuo domino χαῖρε ſonatq́ vale.
Pica loquax varias modulatur gutture voces,
Scurriliter ſtrepitu quidquid & audit, ait.

Perſius Procem.

Quis expediuit Pſittaco ſuum χαῖρε,
Picasq́ docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis, ingeniq́ largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.

Stat.2. Sil.4.

Pſittace dux volucrum domini facunda voluptas
Humanæ ſolers imitator pſittace linguæ.

Horat.

Nauem agere ignarus nauis timet: abrotanum ægro.
Non audet, niſi qui didicit, dare. Quod medicorum eſt,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctiq́ poemata paſsim.

Idem.

Quam ſcit vterq́ lubens, cenſebo, exerceat artem.

Verinus.

Altera natura eſt habitus: quam iunior artem
Perdiſces, tollet nulla ſenecta tibi.

Ouid.4.Triſt.

Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem.
Nec mare, nec ventos, barbariemq́ timet.

Ex Comicis Græcis.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀτυχίας ἀνθρωπίνης
Παραμύθιον γλυκύτερον ἀνθρώπῳ τέχνης.
Ἐπὶ τοῦ μαθήματος γὰρ ἑστηκὼς ὁ νοῦς
Αὐτοῦ, λέληθε παραπλέων τὰς συμφοράς.
Solamen arte dulcius mortalibus
Non eſſe poſsit omnis infortunii.
Mens namq́ ſtudio haud ſentit artis dedita
Mæroris oram ſe ſui præteruehi.
Πολύ γ' ἐστὶ κτῆμα τιμιώτατον
Ἅπασιν ἀνθρώποισιν εἰς τὸ ζῆν, τέχνη.
Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὰ
Τύχης ἀνάλωσαν, ἡ τέχνη τε σώζεται.
Haud vlla pretioſior hominibus omnibus
Poſſeſsio, Arte: vitæ & vtilis magis.
Sortis etenim dubiiq́ Mauortis vices,
Vt cætera rapiant, manet ſalua ars tamen.
Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη.
Ars eſt hominibus portus infortunii.

Vide reliqua Comicorum Græcorum dicta apud [illegible]

¶ Philosophicae Sententiae.

Recte vero ſe habet quod ſecundum artem fit.

Nonne ſcis; oportere eos qui aliquid docturi ſunt, pri[illegible] ceant intelligere. *Plat. in Alcib.*

Etſi ingeniis magnis præditi quidam, dicendi copiam [illegible] ne conſequuntur, ars tamen eſt dux certior quam natu[ra] [illegible] nim eſt, poetarum more verba fundere, aliud, ea quæ dic[as] [illegible] & arte diſtinguere. *Cic.4. de fin.*

Quæ bona ſunt meliora fieri poſſunt arte: & quæ non [illegible] liquo modo acui tamen, & corrigi poſſunt. *Cic.1.de Orat.*

Artes & ſtudia quæ ad lucrum conducunt, libenti[illegible] complectuntur, cætera ſpernunt. Hæc igitur vna cauſa [illegible] aut aliud quicquam honeſtum, bonumq; officiũ curen[illegible] bili auri & argenti cupiditate, & honeſta pariter & inhone[illegible] cia complectantur: & quoduis agant, ſeu fas, ſiue nefas [illegible] vt pecunias cumulent, quibus ſubminiſtrantibus velut [illegible] tri & Veneri ſeruiant.

Duas vero artes, aut ſtudia duo, diligenter exercere h[illegible] tura non poteſt, *Plato Dial. de Leg.*

Omnes artes quæ ad humanitatem pertinent, habent quoddã vinculum, & quaſi cognatione quadam inter ſe [illegible] tur, *Cic. pro Arch. poeta.*

Omnis ingenuarum & humanarum artium doctrina [illegible] dam ſocietatis vinculo continetur. *Idem 3. de Orat.*

Perfecta ars fortunæ lenocinio defecta, fiducia iuſta n[illegible] quamque ſcit ſe laudem mereri, eam etſi ab aliis non i[illegible] meſtico tamen acceptam iudicio refert. *Valer. Max.lib.*[illegible]

Non longitudo ætatis, aut annorum numerus, arte[m] [illegible] tradit: ſed continua exercitationis meditatio. *Veget.lib.*[illegible]

Qui ſecundos optat euentus dimicet arte non caſu. [illegible] *præfat.*

Quis dubitat artem bellicam aliis omnibus eſſe p[illegible] quam libertas retinetur, dignitas propugnatur, imper[illegible] uinciæ conſeruantur? *Idem eod.lib.c.10.*

Ars oratoria facultas eſt animos hominum ducendi, [illegible] eius pars verſatur in ratione ac via affectus humanos c[illegible] res, tum incitatiores regendi: qui cum ſint tanquam [illegible] quidam animi, concinnè admodum pulſari tractari[que] [illegible] *Plut. in Pericle.*

Arte parendi & imperandi nulla eſt præſtantior. *Ide*[illegible] *ſilao.*

Artes bonorum fontes eſſe aiunt. *Xenophon. de inſt*[illegible] *lib.7.*

Fieri non poteſt, vt qui multas artes exercet, multa pr[illegible] at. *Idem, lib. 8.*

Neceſſe eſt eum qui opere breuiſſimo occupatur, etiam [illegible] optime efficere *Ibid.*

Antiqua eſt prudensque ſententia, Omnes artes in m[illegible] conſiſtere. *Veget. lib 2.c.24.*

Sapientiſſimi artis ſuæ profeſſores ſunt, à quibus & p[illegible] dia verecunde, & aliena callide æſtimantur. *Valer. Ma*[illegible] *cap.12.*

Omnium magnarum artium, ſicut arborum magn[illegible] delectat: radices ſtirpesque non item. *Amm. Marcell.*[illegible] *ſtor.*

Mortalium varia excogitantum artificioſæ manus, p[illegible] quin ipſa cum natura, res viuas producente, in certam[en] [illegible] dant. *Conſtant. Manaſſes Annal p. 126.*

Artium fere omnium ſpecies duæ ſunt, agricultura, & [illegible] corporis mortalis cura, & facultas omnium, quæ circa [illegible] aliquod fictum verſatur, quæ communiter dicuntur [illegible] lia, & quæ hæc imitatur: vniuerſa inquam facultas [illegible] di vno quodam communi nomine nuncupari debet. *Pla*[illegible] *phiſta.*

Omnes artes aut in acquirendo, aut in efficiendo verſ[antur] [illegible] *ibid.*

Artium alias à principio neceſſitas conſtituit, & in [illegible] diem conſeruat. Omnia docuit neceſſitas: quam enim [illegible] ceſſariam non inueniret? Artem texendi, ædificandi, [illegible] nam, agriculturam, & quæcunque circa agricultura[m] [illegible] neceſſitas produxit. Alias vero voluptas quædam, [illegible] artes vnguentariorum, obſonia parantium, & vniuerſam [illegible] ſtudentem artem, quam κομμωτικὴν appellant, atque [illegible] floridis coloribus lanas inficit. Nonnullæ vero ſunt, qu[illegible] babilem vel exquiſitam rationem aut puritatem a[illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…diſcunt ac excolunt: vt arithmeticen, geometriam, …omnem, & aſtrologiam, quas Plato ait, quamuis negle… …nobis per propriam ſibi gratiam augeri. *Plutarchus …apud Stob. ſerm. 58.*

…& aliæ artes nonnullæ huius perſimiles ab actione …cognitionem verò tantum exhibent. Quæ verò ad archi… …manuum miniſterium pertinent, ſcientiam actionibus …untur: corporaq; ab illis effecta, quæ ante non erant, …cunctas ſcientias diuide: agentem vnam, alteram co… …ſolummodo nomina. Sint ergo ſcientiæ ſpecies duæ, …ſcientia tota. *Plato de regno.*

…vocantur mechanicæ, abiectæ omninò ſunt, ac iure à …probantur: quippe quæ corpora exercentium atterant, …homines atq; vmbratiles eſſe cogant, nonnullæ verò …dies igni incumbere impellant. Eneruatis deinde labo… …necesse eſt animos debilitari, ac quodammodo ægro… …huiuſmodi viri vix ſatis commodè cum amicis, tum …vacare poſſunt: videnturq; inepti & ad amicorum fa… …& ad opem patriæ ferendam, Quinetiam in nonnul… …bus, omnibus ciuibus interdictum eſt mechanicas artes … *Xenoph. in Oeconomico.*

❡ Apophthegmata.

…Zeuxidami F. videns Periandrum, qui arte medica …fuerat, infelicia carmina ſcribentem: Quid (ait) …mi Periander, vt pro inſigni medico malus poeta vocari …? Notauit hominis ſtultitiam, vt qui ſe in ea re exercere …in qua nihil omninò valebat, nec natura, nec ingenio. *Plut.*

…iades. Zopyrus Phyſiognomon cum profiteretur ſe ho… …mores naturasq; ex corpore, oculis, vultuque cognoſcere: …tum Socratem, ſtupidum tardumque eſſe dixit: quod cum …Alcibiades, irridens hominem, ait, ſcilicet, rem acu tetigiſti. *…cap. 10.*

…, audiens quendam promittentem, ſe traditurum ei a… …endæ artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat: di… …pus eſſe ſibi imperatore, vel belli duce, cuius aures tubæ …quam circumierit. *Stob. ſerm. 32.*

…bal, quum ad Antiochum exul Epheſum veniſſet, ab ho… …tatus eſt ad audiendum Phormionem Peripateticum: …copioſius aliquot horas de imperatoris officio loquutus …de re etiam militari multa diſſeruiſſet, delectati vehemen… …dierant, ab Hannibale quæſierunt, Quidnam de Phor… …iudicaret: reſpondiſſe fertur, Multos ſe deliros ſenes ſæpe vi… …qui magis quàm Phormio deliraret, ſe vidiſſe neminem. *…cap. 10.*

…iuriſperitus, ſi quis negotium ad ipſum detuliſſet, in quo …quærebatur, dicere ſolebat: Nihil hoc ad ius, ad Ciceronem …Gallus, aliud eſſe officium iuriſconſulti, aliud oratoris. …receſſe, de his quæ ad alienam profeſſionem pertinent, re… *…Tul. in Topicis ad Trebat.*

…dorus inſignis architectus, cum Romæ præclara aliquot …ngeret, reprehenſus ab Hadriano nondum Imperatore, …quo qua in re peccaſſet, reſpondit: Abi potius, & cucurbitas …tu quidem ædificandi artem planè ignoras. *Dion. Ni… Xiphilin. in Vita Hadriani.*

…mus, Lacedæmonius cuidam percontanti, quid ipſi vide… …poeta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum ani… *Plut. in Laco. apoph.*

…pus, quum audiſſet filium ſuum quodam in loco ſcitè ce… …gauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene ca… *Plut. in apoph.*

…interrogatus, vter melior tibicen videretur, Python ne …ias: Polyperchon, inquit. Is erat egregius dux exercitus. …omnes artes, quæ cum re militari nil haberent com…

…Mathematicis audierat, fore vt aliquando deijceretur im… …que Græcum Iambicum dimetrum identidem vſurpabat.

Τετίχνην πᾶσα γῆ τρέφει.

Id eſt,

Terra quæuis artem alit.

…ſe tantum profeciſſe bonis literis, vt etiam ſi ab imperio de… …quauis regione, ob inſignem ſcientiam poſſet haberi in … *Recitat Sueton. in eius vita.*

Lacedæmonii, quoniam ſeueriores erant, ac moribus incorru… …belliq; gloriam potiſſimum ſpectabant, contemnebant …artes, quæ ciuium animos videbantur emaſculare, & à vera …ad otioſam oſtentationem traducere. Nam & Roma cum …ſpiraret germanam illam auſteritatem, Græculos profeſſores …egit. Hoc genus ſtudijs nulla Græciæ pars corruptior erat, …Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, alijque innu… …ſophiſtæ magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede …bant. *Plut. Eraſ. lib. 1. apoph.*

Diogenes, cuidam adoleſcenti, luſum quendam amatorium eleganter in balneis exhibēti, quod Græci vocant κοτταβίζειν. Quo melius, inquit, hoc deterius: damnans improbitatem artis, qualis eſt alea: cuius quo quiſq; eſt artifex melior, hoc vir eſt deterior. *Laert. lib. 6.*

Idem, Euclidis ſcholam, quod arguta quidem, ſed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χολὴν, id eſt, bilem, ac moleſtiā appellabat, quum ſchola Græcis ſonet otium: & Platonis διατριβὴν, id eſt, exercitationem, κατατριβὴν, id eſt, contritionē voce deprauata vocabat, quod à communi vita ſemotus, diſputationibus inſeneſceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philoſophicè viuere, quàm diſputare. *Laert. lib. 6. cap 1.*

Plato, Anniceris quidam Cyrenæus, aurigandi peritia inſignis, & vt egregius artifex, ita glorioſus artis oſtentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrendi, flectendi currum, & per eaſdem interdum orbitas redeundi oſtentabat. Admirantibus igitur alijs, ſolus Plato negabat ſibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili ſtudio dediſſet, ad vllam rem grauem ac frugiferam eſſe idoneum. *Ælianus 3. de Var. hiſt.*

Anonymus, Hoſpes quidam apud Lacedæmonios, cum ipſi ſtanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantum temporis vni pedi poſſe inſiſtere, quantum ego poſſum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: attamen nullus eſt anſerum qui iſtud non poſſit. Iure deriſit hominem, qui longo vſu didiciſſet artem, quæ nihil vtilitatis adfert Reipublicæ. Huiuſmodi ſunt artes præſtigiatorum, funambulorum, & ſimilium. *Plut. in Laconicis.*

❡ Similitudines.

Viſus accipit lumen ſuum à circumfuſo aere: animus etiam lumen recipit ex diſciplinis liberalibus, vt ad reliqua philoſophiæ myſteria reddatur perſpicax. *Laert. lib. 5. c. 1.*

Vt frequentius conuenitur ad ſpectaculum vbi nonnihil theatricæ ſtipis confertur: Ita diſciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter voluptatem, ac dignitatem, emolumentum etiam, & commoditatem adferunt. *Plut.*

Arbor ſuapte natura non niſi vnicum fructum gignit, inſitione eadem diuerſi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam ſuam ſequitur, ſemper idem eſt: qui arte ducitur, ſui diſſimilis eſt. *Plin. lib. 17. c. 14.*

Rhombus, & ſquatina, & raia, & paſtinaca, cum tardiſſimi ſint piſcium, tamen ſæpè reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velociſſimum, ſolertia & ingenio capientes: Ita quidam arte ſuperant longè potentiores opibus aut viribus. *Plinius libro 9. cap. 42.*

Sicut vina & poma ſubacerba, vetuſtate miteſcunt, dulceſcuntque: ſic ætatis inſolentia longo rerum vſu mitigatur.

Plutarchus teſtatur ſe vidiſſe in Africa canes qui lapillos in aquam aggeſſerint: donec aqua eo ſurgeret vt contingi poſſet. Idem narrat de cane conijciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod viribus diminutum erit, arte ſupplendum eſt. *Eraſm.*

Nihil proderit dare præcepta, niſi prius amoueris obſtantia præceptis: non magis quam proderit arma in conſpectu poſuiſſe propiusque admouiſſe, niſi vſuræ manus expediantur, vt ad præcepta quæ damus poſſit animus ire. *Sen. epiſt. 95.*

Quemadmodum folia per ſe viuere non poſſunt, tantum deſiderant cui inhæreant, ex quo trahant ſuccum: ſic iſta præcepta, ſi ſola ſunt, marcent, inſigi volunt ſectæ. *Sen. epiſt. 95.*

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli poſſunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficies. *Anonymus.*

❡ Profana Exempla.

Athenienſibus acceptum referunt auctores celeberrimi lanificium, oleum, vini vſum, arandi ſerendiq; frumenta, glande veſcentibus præmonſtratam rationem. Vnde & Antochthonas eſſe cognominatos ſcribit in Theologumenis Apollodorus, quoniam terram primi colere adorti ſunt. *Cælius lib. 18. c. 25. A. L.*

Liuius libr. 33. & 34. ſed maxime libr. 39. In Catone, inquit, tanta vis animi ingenijque fuit: vt quoquo loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus fuiſſe videretur: nulla ars neque priuatæ neque publicæ rei gerendæ ei defuit.

Indi & Brachmanes edito infanti curatorem & vitæ magiſtrum cuſtodemque adhibebant: vt ſub legibus & magiſtratibus, bonis diſciplinis formatus, ſalutaribus exemplis erudiretur. *Alex. ab Alex. lib. 2. c. 25.*

Oricadmus luctæ & pugillationis legislator, Siculum morem pugillandi excogitauit. *Ælian. lib. 11.*

Gothorum iuuenes olim adeo perfectè artem gladiatoriam addiſcebant, vt aduerſam frontem ineuitabili ictu ferirent. Si quis recepto ictu palpebris conniueret, aula eiectus ſtipendijs defungebatur. *Ioan. Mag. lib. 7. c. 14.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nunquam tam occupatus Apelles fuit, vt diem prætermitteret, in quo nihil pingeret, artem exercens. Vnde ſubducens ſe à negotijs dicere ſolebat. Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abijt in prouerbium.

¶ Hieroglyphica.

Per Vectem artem humana induſtria comparatam, quæ naturam longè vincat, indicamus, negotia verò perdifficilia minimo conatu confecta. *Pier. Val. l.48. pag. 476.*

Artemidorus coniector artes *ex manu* ſignificari ea de cauſa dicit, quod earum opera artes exerceantur. Et Cicero ait, Natura dedit homini *manus* multarum artium miniſtras. *Idem libr. 35. pag. 328.*

Vaſa ſterilibus ardoribus & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes vanasque diſciplinas oſtendunt. Per ſteriles enim & inutiles fructus in Diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra veritatem iuſtitiamque comparantur. *Pier. Val. l.56. p.543.*

¶ Emblemata.

Ars naturam adiuuans.

Emblema xcviii. And. Alciati.

Vt ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic varijs, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cum fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

¶ Apologvs.

Cornix.

Sitiens cornix reperit in vrna grandiuſcula, aquæ non multum. Quam cum attingere arido roſtro non poſſet, lapillos quam plurimos in vrnam deijcit, quibus fundum occupantibus, ad labrum vrnæ aqua ſubijt, & potandam ſe cornici præbuit.

Docet fabula, multas res arte obtineri, quas nullæ vires aſſequi potuiſſent. *Ioach. Camer. lib. fabul. p.210.*

Aruſpex.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

ARvspex. Aruſpices nuncupati ſunt, quaſi horarum inſpectatores. Dies enim & horas in agendis negotijs operibusq; cuſtodiunt, & quid per ſingula tempora obſeruare debeat homo, intendunt. Hi etiam exta pecudum inſpiciunt, & ex eis futura prædicunt. *Iſid. l.8. Orig. c.9.*

Aruſpex, ſeu Haruſpex, Hebr. *Koſem*, à verbo *Kaſam*, quod medium eſt, modò enim in bonam, modò & ſæpius in malam partem ſumitur, & ſignificat diuinauit. Aruſpicina damnatur *Deut.* 18. 10. Exempla, 1. *Sam.* 28. v. 8. 1. *Reg.* 17. v. 17. *Ezech.* 13. 6. 23. & 21. *verſ.* 26. *Mich.* 3. *v.* 11. In bonam partem diuinatio, *Keſem*, accipitur, *Prouerb.* 16. 10.

Græci ὀρνιθείαν, οἰωνιστικὴν, οἰωνομαντείαν, ὀρνιθοσκοπικὸν, ὀρνιθομαντείαν. Græci nominarunt obſeruationes rerum futura portendentium, interpretationesque & diuinationes ac reſponſiones aruſpicum. Latini Aruſpicinam & Augurium.

Dionyſius Halicarnaſſ. teſtatur Romanos vocare ſolitos Aruſpices eos, qui omnis generis diuinationem eſſent periti, cùm ex rebus cœleſtibus, tùm ex ijs quæ in aere fiunt & terra, futura prædicendi. Et aruſpicum nomen ἱεροσκόπων appellationi adeo cognatum eſt, vt ex eadem origine ambo tracta videantur.

Apud Romanos, ſi quid inſueti accidiſſet, nunciatumue eſſet, ad Aruſpices mox, veteri more inſtitutoque referebatur, qui docerent quid Dij præmonſtrarent, quidue poſcerent: & de illorum reſponſis ſacra aut nouata ac redintegrata, aut reparata: comitia turbata, vel ſoluta, vel prorogata: tum tractationes, quæ inchoatæ erant, finitas ac ſuſpenſas, & reſciſſa decreta legimus. Veteri lege Prodigia & potenta ad Hetruſcos aruſpices, ſi Senatus iuberet, deferebantur, & principes in Republica Hetruriæ diſciplinam diuinatoriam diſcebant. Sed dij gentium cacodæmones, & artes illæ damnatæ atq; abominabiles coram Deo pronunciantur. Deut. c.18.

Donatus in Phormionem Terentij Haruſpex, inquit, ab Haruga deriuatur, quæ eſt hoſtia, ab hara, in qua concluditur & ſeruatur. Cicero de diuinatione, libr. 3. Haruſpicinam Reipublicæ cauſa communisque religionis colendam eſſe cenſet. Nonnulli Haruſpicinam artem diuinandi ex inſpectione extorum σπλαγχνοσκοπίαν appellant, Græcis & Romanis in ſacrificijs familiariſſimam.

Aruſpicinam primus Hetruſcis tradidiſſe dicitur, quidam Tages. Hic ex horis aruſpicinam dictauit: & poſtea non ap
dicitur fabuloſe, arante quodam ruſtico ſubito ex gle
Aruſpicinam dictaſſe, qua die & mortuus eſt. Quos li
ex Etruſca lingua in propriam mutauerunt. *Iſidor. l.8. c.*

¶ Philosophicæ Sententiæ.

Franciſcus Petrarcha.

De promiſſis Aruſpicum. Dial. cxii.

Gavd.

Aruſpices mihi multa pollicentur. R. Inueniſti
hominum, cui ſi credas, ſemper pendeas, ſemper ſperes
res vnquam aderunt promiſſæ, neque enim vnquam
miſſores, ſi res hinc profugas captans, hinc promiſſis
nio ſemper more rotaberis. G. Spem bonam mihi
ſpices. R. Non maius ſpem eſt credulo quam me
ferre, conſtantes animi neutram in partem facilè incl
ta vndiq; mihi promittunt mathematici. R. Nihil prom
promiſſis affluere ijs qui careant pudore, quos men
det, ad promittendum tardi ſunt. G. Læta ſpondent
R. Sponſores quære alios ſeu pignus, promiſſi fragile
do verbo malè creditur. G. Multa promittunt mathem
re qui promiſſum impleat, ſatis eſt ſpem dediſſe, non
dare omnia. G. Promiſſis aruſpicum experrectus ſum.
pieris euentibus, nihil eueniet promiſſorum. G. Magna
rare. R. Mirum vt animus hominis qui virtuti contum
tati verò nimis obediens. Vnum aliquid, idque optim
la, contemnitur, quicquid hæc iuſſerit, difficile licet
paretur. G. Mathematici læta pronunciant. R. Miri ho
ra ſola qui nouerint, præteritorum, atque præſentium
in cœlo ſunt ita nuntient, quaſi concilio cœleſtium in
centique nunc inde veniant memoria, cum tamen
terris, quid in patria, quid in domo, quid in thalam
ſciant. Sic penitus verum eſt quod apud Tullium leg
te pedes nemo ſpectat, cœli ſcrutantur plagas. G. Ma
mathematicus inſignis, & verax. R. Quo diuinans inſi
tiendi libertas maior, & fides pronior mendacio eſt.
mirari ſoleo, noſterq; non immeritò miratus eſt C
in genere nouum inſuetumq; accidit, vt cum in cunct
multa vera memorabili vno mendacio obſcurentur,
des in poſterum loquentis fiat, in his contra grauibus
cijs vna leuis ac fortuita veritas, velum quoddam &
blico fidem quærit, ſi quando vel ſemel (quoniam ne
dax vnquam fuit, quin quandoq; verum diceret) nol
ignarus vni horum veri fortè aliquid effluxerit actum
hodie de cœlo aſtra denunciet, creditur. Deniq; ſine v
mendacij mentiri poteſt omnia, quiſquis ſemel potuit
Vnum enim illud memorat præceps in futurum prom
teriti ſic oblita credulitas, ac deceptoribus ſuis fauens.
læta nunciantibus credo. R. Furentibus credere fur
quamuis hic Cicero videatur ſenſiſſe aliter, conuenien
nomen à Græcis inditum quam à veſtris iudico. Latini
ſeu à diuinitate diuinationem, illi autem quod eſt man
re dixerunt. Vos fortaſſis ornatius, at illi verius. Hanc
res vno omnes ore condemnant, Ambroſius, Augu
que, qui ſi fortè (quando inter multos hic quoque mo
ualuit, vt inter hos garrulos in quæſtione veri ob ipſum
nis ſuę nomen ſuſpecti habeantur verę fidei profeſſore
erunt, cum omnibus idem ſentientibus, qui ſunt innume
uis diuinationem improbent diuini viri, quid tandem
quidue ſuſpicionis vt non audiendus vnus, & in multi
maximus illorum Cicero videatur? Certè iſtorum hoc
ac fallaciarum genus damnat, ridet ac deſpicit, & ad ſum
ſis, quæ locus iſte non capit, omnis non tantum pia relig
quoq; philoſophia & quæ illam calle ſuo ſequitur po
modo, ſed etiam docti omnes hanc reſpuunt vanitatem
los, qui vel hinc viuunt, vel ab his ſeducti in eorum ten
ſunt; quorum damnis atque erroribus lucrum ſibi a
faciunt, in qua illud ſummum ac præcipuum obſcurita
tegere, & ſic biceps ambiguumque reſponſum dare, v
videri poſſit quicquid euenerit, quod omnibus futu
profeſſis in commune prouiſum eſt: qua in re non
nulla eſt, non ingenium, quod ſine literis rerumq; no
eſt, ſed illorum calliditas, & audacia, & impudentia
vnde quod feſtiuè admodum ait Cato ille rigidus, m
non rideret aruſpex aruſpicem cum vidiſſet, id ad omn
gures, aruſpices, ſortilegos, coniectores, Chaldæosque, &
ticos, ac totam quam dixi manticen trahi poteſt, tam
an illorum fraus turpior an ridiculoſior veſtra demen
tamen argutijs atq; ratiunculis reſpondere facilè, ſed p
notumq; adeo tamq; à notis ac illuſtribus agitatum,
uacua tantum repetitio, ſed temeraria videatur. Veſtra
ptiſſimæ vanitati quid aliud dici poteſt niſi dignos vos,
munculis non terreſtrib. modo, ſed luteis, & nullius
UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN